

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پایان نامه برای درجه کارشناسی ارشد
رشته مشاوره خانواده

موضوع :

تأثیر آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش ازدواج دانشجویان دانشگاه آزاد بندرعباس

استاد راهنما :

دکتر حسین زینلی پور

استاد مشاور :

دکتر مریم صادقی فرد

نگارش :

مریم صابری

دیماه ۱۳۹۲

آن که پر نقش زد این دایره می‌ینایی

کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد

حافظ

سپاس ، خدای را که به مکتب حقایق رهنمون گشت تا در این سال ها ار محضر استادان طریقت بهره ها یابم ، بویژه استادان فرهیخته ایی که طی این دو سال در محضرشان طی طریق کردم. بنابراین بر خود می دانم مراتب سپاس و قدردانی خود را به پیشگاه این بزرگواران تقدیم دارم : به ویژه استاد دانشمند جناب آقای دکتر حسین زینلی پور که با دانش و بینشی درخور، صبورانه و موشکافانه مرا در تدوین پایان نامه راهنمایی فرمودند. استاد بزرگوار سرکار خانم دکتر مریم صادقی فرد که با دانایی و خردمندی کم نظیر خود مشاورت پایان نامه را قبول زحمت فرمودند. استاد خردمند سرکار خانم آزیتا امیرفخرایی که با انسانیت مثال زدنی بنده را در آموزش و اجرای آزمون ها یاری فرمودند و اگر نبود همراهی اشان این کار به انجام نمی رسید. دوست و استاد گرانقدر سرکار خانم آزیتا پورطرق که راهنمایی روشنگرانه و دلسوزانه ایشان استفاده فراوان بردم و خواهران عزیزم خانم دکتر مژگان صابری ، فاطمه نسا صابری ، سحر رفیعی و همسر خردمند و مهربانم ، فرزندانم احسان، فتحیه ، آرین و همه کسانی که بنده را یاری نمودند تا در راهی بزرگ گامی کوچک بردارم.

تقدیم بہ ہمسفر بزرگوارم

بہ پاس ہمراہی، ہمدلی و صبوری ایشان

در تمام مراحل زندگی

چکیده

درزندگی پیچیده امروزی ، ازدواج ها در بسیاری مواقع با تهدیدات جدی نظیر نارضایتی زناشویی ، اعتیاد همسر، روابط خارج از چارچوب خانواده ، مشکلات مالی و... روبه رو می گردد ؛ که گاهی این مشکلات لاینحل چاره ای جز طلاق باقی نمی گذارد. بنابراین برای پیشگیری از این معضل ضروری است چاره ای اندیشه شود.

هدف از این پژوهش، بررسی اثر بخشی آموزش پیش از ازدواج بر دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد بندرعباس و اندازه گیری میزان تغییر نگرش آن ها نسبت به عشق، نامزدی، عقد و یک سال اول زندگی مشترک می باشد.

پس از پایلوت پرسشنامه، بر روی ۳۰ تن از دانشجویان، روایی و پایایی آن براساس آلفای کرانباخ ۰/۹۳٪ به دست آمد. طرح تحقیق از نوع پیش آزمون و پس آزمون و با گروه کنترل بود. برای اجرای پژوهش ۶۰ دانشجو به شکل تصادفی ساده انتخاب شدند که به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم گردیدند. (در هر گروه ۱۵ دانشجو پسر و ۱۵ دانشجو دختر بودند). سپس از هر دو گروه پیش آزمون گرفته و به گروه داوطلب، آموزش داده شد، بعد از یک هفته از هر دو گروه، پس آزمون به عمل آمد و جهت تجزیه و تحلیل داده ها از روش تحلیل کوواریانس استفاده شد.

نتایج نشان داد که آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به عشق ($P < 0/05$)، آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به نامزدی ($P < 0/05$)، آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به عقد ($P < 0/05$)، آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به یک سال اول زندگی مشترک ($P < 0/05$)، به طور معنی دار بودند

کلید واژه : آموزش پیش از ازدواج ، تغییر نگرش ، دانشجویان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ مقدمه .....
۳	۲-۱- بیان مساله .....
۶	۳-۱- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق .....
۶	۴-۱- اهداف اساسی تحقیق .....
۶	۱-۴-۱- هدف کلی .....
۶	۲-۴-۱- اهداف کاربردی .....
۷	۵-۱- فرضیه های تحقیق: .....
۷	۶-۱- تعریف واژه ها واصطلاحات تحقیق .....
۷	۱-۶-۱- تعریف مفهومی .....
۷	۲-۶-۱- تعریف عملیاتی .....
	فصل دوم: ادبیات تحقیق
۱۰	۱-۲ مقدمه .....
۱۰	۲-۲- ازدواج .....
۱۰	۳-۲- ازدواج از دیدگاه روان شناسی .....
۱۰	۴-۲- عوامل موثر در ازدواج .....
۱۱	۱-۴-۲- عوامل ژنتیک .....
۱۱	۲-۴-۲- ویژگی های شخصیتی .....
۱۱	۳-۴-۲- سن .....
۱۱	۴-۴-۲- تحصیلات .....
۱۱	۵-۴-۲- عوامل اقتصادی در ازدواج .....
۱۲	۶-۴-۲- وضعیت اجتماعی - فرهنگی خانواده .....
۱۲	۷-۴-۲- عوامل فرهنگی در ازدواج .....
۱۴	۵-۲- چه کسانی برای ازدواج مناسب نیستند .....
۱۴	۶-۲- دلایل ازدواج .....
۱۴	۱-۶-۲- دلایل درست ازدواج .....
۱۵	۲-۶-۲- دلایل نادرست برای تصمیم به ازدواج .....
۱۷	۷-۲- مراحل ازدواج .....
۱۷	۱-۷-۲- آشنایی : .....

۱۷	.....ده اشتباه در فرایند آشنایی
۱۹	.....نامزدی
۱۹	.....تفاوت نامزدی با آشنایی
۲۰	.....اهمیت نامزدی
۲۱	.....نامزدی در قانون
۲۱	.....عقد رسمی
۲۲	.....سال اول زندگی مشترک
۲۳	.....چالش های زندگی مشترک
۲۴	.....آموزش پیش از ازدواج
۲۵	.....اهداف آموزش قبل از ازدواج
۲۶	.....ضرورت و محتوای آموزش قبل از ازدواج
۲۶	.....نظریه های همسرگزینی
۲۶	.....نظریه همسان همسری
۲۷	.....نظریه ناهمسازی همسری
۲۷	.....آسیب شناسی نظریه ناهمسان همسری
۲۸	.....نظریه التقاطی در همسرگزینی
۲۸	.....نظریه صافی
۲۹	.....نظریه عشق - اشتزرنبرگ
۳۰	.....هشت نوع عشق از نظر اشتزرنبرگ
۳۲	.....الگوی کلی تاثیر ناخود آگاه بر انتخاب های عاشقانه
۳۲	.....بازگشت به خانه یا فرار از خانه
۳۳	.....تکرار از الگوهای کودکی
۳۴	.....نگرش
۳۵	.....ویژگی های نگرش
۳۵	.....ابعاد نگرش
۳۵	.....تکوین نگرش ها
۳۶	.....نظریه های تغییرنگرش
۳۷	.....الگوهای یادگیری تغییرنگرش
۳۷	.....نظریه محرک - پاسخ
۳۹	.....کاربرد های یادگیری در تغییر نگرش
۳۹	.....نظریه ی مشوق ها و تعارض ها
۳۹	.....الگوهای شناختی تغییر نگرش

- ۳۹-۱۷-۲-۱- نظریه تعادل .....
- ۴۰-۱۷-۲-۲- نظریه توافق .....
- ۴۱-۱۷-۲-۳- نظریه ی همسازی شناختی .....
- ۴۲-۱۷-۲-۴- نظریه ی ناهماهنگی (ناهمسازی) شناختی .....
- ۴۳-۱۷-۲-۵- نظریه ی قضاوت اجتماعی .....
- ۴۳-۱۷-۲-۱-۵- الگوهای پذیرش و طرد: .....
- ۴۴-۱۷-۲-۵-۲- مقیاس های قضاوت: .....
- ۴۴-۱۷-۲-۳-۵- قضاوت اجتماعی و تغییرنگرش : .....
- ۴۵-۱۷-۲-۶- تحقیقات مربوط به نظریه ی قضاوت اجتماعی .....
- ۴۶-۱۷-۲-۷- کاربرد های نظریه ی قضاوت اجتماعی در مورد تغییرنگرش .....
- ۴۶-۱۷-۲-۳- الگوهای کارکردی .....
- ۴۶-۱۷-۲-۱-۳- مفروضات الگو درباره ی ماهیت آدمی .....
- ۴۷-۱۷-۲-۲-۳- مفاهیم بنیادی الگوی کارکردی .....
- ۴۸-۱۷-۲-۳-۳- تحقیقات مربوط به نظریه های کارکردی .....
- ۴۹-۱۷-۲-۴- وقتی نگرش ها تغییر نمی کنند .....
- ۴۹-۱۷-۲-۱-۴- تغییرانتظاری نگرش .....
- ۵۰-۱۷-۲-۲-۴- مقاومت در برابر متقاعد سازی .....
- ۵۰-۱۷-۲-۳-۴- راه های مرکزی و پیرامونی به متقاعد سازی .....
- ۵۱-۱۸-۲-۱۸- پیشینه تحقیق : .....
- ۵۱-۱۸-۲-۱-۱۸- مطالعات تجربی در داخل کشور .....
- ۵۵-۱۸-۲-۲-۱۸- مطالعات تجربی در خارج از کشور .....

فصل سوم: روش تحقیق

- ۵۹-۱-۳- روش شناسی .....
- ۵۹-۲-۳- جامعه آماری .....
- ۵۹-۱-۲-۳- حجم نمونه آماری .....
- ۶۰-۲-۲-۳- روش نمونه گیری .....
- ۶۰-۳-۳- ابزار گرد آوری اطلاعات .....
- ۶۰-۱-۳-۳- پرسشنامه نگرش به ازدواج .....
- ۶۰-۱-۳-۳-۱- روایی پرسشنامه: .....
- ۶۰-۲-۳-۳-۱- پایایی پرسشنامه : .....
- ۶۱-۴-۳- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات .....
- ۶۱-۵-۳- روش اجرا .....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۶۳	۱-۴- مقدمه
۶۴	۲-۴- ارائه داده های توصیفی فرضیه ها
۶۶	۲-۲-۴- ارائه نتایج کمی مربوط به فرضیه اول
۶۷	۳-۲-۴- ارائه نتایج کمی مربوط به فرضیه دوم
۶۸	۴-۲-۴- ارائه نتایج کمی مربوط به فرضیه سوم
۶۹	۵-۲-۴- ارائه نتایج کمی مربوط به فرضیه چهارم
۷۰	۳-۴- تحلیل استنباطی داده ها
۷۰	۱-۳-۴- تحلیل کواریانس فرضیه اول
۷۱	۲-۳-۴- تحلیل کواریانس فرضیه دوم
۷۱	۳-۳-۴- تحلیل کواریانس فرضیه سوم
۷۲	۴-۳-۴- تحلیل کواریانس فرضیه چهارم

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۷۴	۱-۵- مقدمه
۷۴	۲-۵- خلاصه تحقیق
۷۵	۳-۵- تحلیل و نتیجه گیری
۷۶	۴-۵- پیشنهاد ها
۷۶	۱-۴-۵- پیشنهاد های پژوهشی
۷۶	۲-۴-۵- پیشنهاد کاربردی:
۷۷	۵-۵- محدودیت های پژوهش
۷۸	منابع
۸۲	پیوست ها

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره ۴-۱: توصیف نمونه تحقیق بر حسب گروه	۶۴
جدول شماره ۴-۲: توصیف نمونه تحقیق بر حسب جنسیت	۶۵
جدول شماره ۴-۳: توصیف متغیر پس آزمون عشق	۶۶
جدول شماره ۴-۴: نتایج آزمون لوین در خصوص برابری واریانس ها در پس آزمون عشق	۶۶
جدول شماره ۴-۵: بررسی مفروضه برابری واریانس ها در متغیر پس آزمون عشق	۶۶
جدول شماره ۴-۶: توصیف متغیر پس آزمون نامزدی	۶۷
جدول شماره ۴-۷: نتایج آزمون لوین در خصوص برابری واریانس ها در پس آزمون نامزدی	۶۷
جدول شماره ۴-۸: بررسی مفروضه برابری واریانس ها در متغیر پس آزمون نامزدی	۶۷
جدول شماره ۴-۹: توصیف متغیر پس آزمون عقد	۶۸
جدول شماره ۴-۱۰: نتایج آزمون لوین در خصوص برابری واریانس ها در پس آزمون عقد	۶۸
جدول شماره ۴-۱۱: بررسی مفروضه برابری واریانس ها در متغیر پس آزمون عقد	۶۸
جدول شماره ۴-۱۲: توصیف متغیر پس آزمون زندگی مشترک	۶۹
جدول شماره ۴-۱۲: توصیف متغیر پس آزمون زندگی مشترک	۶۹
جدول شماره ۴-۱۴: بررسی مفروضه برابری واریانس ها در متغیر پس آزمون زندگی مشترک	۶۹
جدول شماره ۴-۱۵: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس در خصوص فرضیه ۱	۷۰
جدول شماره ۴-۱۶: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس در خصوص فرضیه ۲	۷۱
جدول شماره ۴-۱۷: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس در خصوص فرضیه ۳	۷۱
جدول شماره ۴-۱۸: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس در خصوص فرضیه ۴	۷۲

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۶۴.....	نمودار شماره ۱-۴: توصیف نمونه تحقیق بر حسب گروه
۶۵.....	نمودار شماره ۲-۴: توصیف نمونه تحقیق بر حسب جنسیت

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

خانواده، نهاد دیرپای اجتماع است که محل امنیت آسایش و آرامش جسم و روان آدمی به شمار می آید. خانواده جزیی از جامعه است و هر بحرانی که جامعه را فراگیرد، خانواده را نیز تحت تاثیر قرار می دهد. خانواده سنگ زیربنای جامعه و تنها نظام اجتماعی است که در همه جوامع مورد پذیرش می باشد. خانواده در جوامع گوناگون دارای نقش، پایگاه و منزلتی متفاوت است. خانواده، اگرچه هسته ای کوچک از اجتماع محسوب می شود، ولی نقش آن در حیات اجتماعی انسان ها فوق العاده حائز اهمیت است. استواری و تحکیم روابط خانوادگی در بهبود روابط اجتماعی و کاهش مشکلات جامعه نقشی ارزنده و مثبت دارد.

در برخی از خانواده ها به علت عدم شناخت زن و شوهر نسبت به یکدیگر، عدم آگاهی نسبت به اهداف و انگیزه های ازدواج، بی انصافی ها، پیش داوری ها، فریبکاری ها، عدم احساس مسئولیت و بی توجهی به اصول اخلاقی، بنیاد این نهاد متزلزل می شود. این ها از مهم ترین عواملی هستند که موجب آسیب پذیری خانواده می شود. افرادی که از هم جدا می شوند تا مدت ها درگیر عوارض روانی مانند افسردگی و اضطراب هستند، انگیزه ای برای کار و تلاش ندارند و برای رسیدن به آرامش روانی به تفریحات ناسالم مانند اعتیاد و مشروبات الکلی نیز روی می آورند. همچنین کودکانی که قربانی شده اند نیز با مشکلات متعددی روبرو می شوند که کمبود محبت و احساس سرخوردگی در آینده تنها بخشی از آن است .

پدیده ی دیگری نیز که با آن روبرو هستیم عدم رضایت زناشویی در خانواده هاست . متأسفانه در مورد میزان رضایت زناشویی در سطح کل کشور آمار دقیقی نداریم . اما آنچه واقعیت دارد این است که اگر فشار اجتماع، آینده ی فرزندان و مسایلی از این قبیل وجود نداشت بسیاری از زوجین ممکن بود که از هم جدا شوند ، افرادی که با همسر خود توافق نداشته باشند معمولاً در خانه احساس آرامش نمی کنند . وقتی که فرد در خانه آرامش نداشته باشد ، این آرامش را در جای دیگر جستجو می کند و در جستجوی آن معمولاً در دام شیادان و تبهکاران اجتماعی گرفتار می شود.

کشور ما آموزش در مورد مسایل خانواده، هنوز جای خود را باز نکرده است و همه اقشار با آن کاملاً آشنا نیستند. در حالیکه باید شرکت در کلاس های آموزش خانواده جزء و یکی از برنامه های زندگی افراد باشد اما در کشور ما زوجین زمانی که کار از کار گذشت و کینه ها و نفرت ها به حد اعلای خود رسید به فکر چاره می افتند، که در آن زمان دیگر از هیچ کس، کاری ساخته نیست.

۱-۲- بیان مساله

ازدواج یکی از قدیمی ترین پیوندهای انسانی است که ارضا کننده ورشد دهنده شخصیت آدمی بوده است. ازدواج از همان اوائل مورد توجه نویسندگان، فلاسفه و بخصوص اخلاقیون و پیروان ادیان قرار گرفته است و توصیه هایی در حفظ بنیادهای آن داشته اند. اکثر آن ها طلاق را منفور و گاهی ممنوع اعلام کرده اند (حسینی، ۱۳۹۱) در دین اسلام نیز توصیه های فراوانی در مورد ازدواج وجود دارد و پیامبر اکرم در این باره فرموده: هیچ کانونی در اسلام بر پا نشده است که نزد خداوند محبوب تر و عزیز تر از کانون ازدواج باشد (مجلسی، ۱۳۷۹)

ازدواج عامل پیدایش خانواده است و براساس آن پیوند دوجنس بر پایه روابط پایای جنسی به وجود می آید. ازدواج یک قرارداد اجتماعی است که مشروعیت روابط جسمانی را تسهیل می کند. به این معنا ازدواج یک واقعه اجتماعی بسیار مهم است که در حفظ گروه و نسل ها از نظر کمی و کیفی کمک می کند. زناشویی رویدادی است پایدار که در طول سال ها پا برجا مانده است (موسوی، ۱۳۸۶). خانواده و روابط حاکم بین اعضای آن مسئله ای است که از دیرباز همواره مورد توجه بشر بوده است و پایه های اساسی آن را پیوند مقدس و سنت دیرینه ای تشکیل می دهد که در آن دو فرد بر اساس آن تعهد قانونی، شرعی و عاطفی با هم پیوند می بندند (ثنایی ۱۳۷۵)

هزاره ی سوم میلادی، عصری که در آن زندگی می کنیم، عصر تغییر و تحولات شتابنده است (رئوفی، ۱۳۸۳). گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات نوین از عوامل دگرگونی های نظام های ارتباطی داخلی و خارجی کشورهاست. آشنایی افراد جامعه با فرهنگ و آداب و رسوم سایر ملل امکان پذیر شده، ره آورد این دگرگونی ها تغییرات نگرش افراد نسبت به موقعیت شان در جامعه و در ارتباط با جامعه جهانی است. یکی از چالش های بنیادین که جوامع در حال گذار از دوران سنتی به مدرن با آن دست به گریبان اند. چالش سنت ها ی کنونی جامعه با ارزش های مدرن است (عباسی، ۱۳۸۴). نگرش به ازدواج و تشکیل خانواده از عوامل مختلفی تاثیر می پذیرد. توسعه و نوسازی در دنیا ی جدید با تغییر سریع و قابل توجه شرایط اقتصادی و اجتماعی افراد، تغییر در نگرش به ازدواج و تاثیر آن موجب شده است (محمودیان، ۱۳۸۳).

تمام افرادی که می خواهند ازدواج کنند قبل از شروع زندگی زناشویی به تحقق زندگی مشترک موفق و بادوام امیدوارند (اولیاء ۱۳۸۸) واقعیت امر این است که زندگی زناشویی همیشه در معرض خطر است و مشکلات متعددی نظیر نارضایتی زناشویی، اعتیاد همسر، روابط خارج از چارچوب خانواده، مشکلات

مالی و... آن را تهدید می کنند. گاهی این مشکلات چنان پیچیده و لاینحل می شود که چاره ای جز طلاق باقی نمی ماند (عطاری، وهمکاران، ۱۳۸۷).

یکی از عوامل ازدواج های ناموفق نحوه نگرش نادرست افراد نسبت به فرآیند ازدواج و انتخاب همسر است (اسدپور، ۱۳۸۵)، که در این میان نگرش افراد نسبت به امر ازدواج نقش کلیدی را در زندگی شان بازی می کند. بنابراین. نگرش ها جنبه ی مهمی از زندگی عاطفی و احساسی ما را تشکیل می دهند. بدیهی است که همه ی ما نسبت به اشیا، افراد و اندیشه ها نظرهای خاصی داریم که ناشی از اطلاع ما از آن ها، احساس ما نسبت به آن ها و تمایل ما به انجام عملی در مورد آن ها است. این گونه نظرها غالباً حتی تعیین کننده ی شیوه ی برخورد ما با آن اشیا، افراد یا اندیشه ها است (کریمی، ۱۳۸۷). افراد یک سری پیش تصویرهایی را با خود به ازدواج می آورند و بعضی انتظارات در ذهن افراد نقش بسته است که کاملاً نیز از آنها آگاه نیستند.

در حقیقت یکی از مشکلات مهم زوج های جوان ناشی از استانداردها و فرضیه های ذهنی آنها است. یعنی هر یک مقیاسی دارند که بر اساس آن رفتار دیگری را می سنجد و تفسیر می کند. در واقع انتظاراتی که هر یک از زوجین از دیگری دارد، مبتنی بر چارچوب های از پیش تعیین شده ای است که می تواند مبتنی بر واقعیت نباشد. به عنوان مثال داشتن معیارهایی که یک زوج صمیمی چگونه باید رفتار کند، یعنی مجموعه باید و نبایدهایی که هر یک از زوجین به آن معتقد است. هر گاه این معیارها افراطی باشد و کاربرد عملی نداشته باشد، کشمکش و اختلاف شکل می گیرد. بهتر است زوجین از استانداردها و معیارهای خود آگاه باشند و آن ها را بشناسند و ببینند که تا چه حد با واقعیت تناسب و هماهنگی دارد (خمسه، ۱۳۸۴).

تحقیقات نشان داده اند در زوج هایی که بیشترین اختلاف ها را قبل از ازدواج با یکدیگر دارند. میزان طلاق بیشتر است (گاتمن ۱۹۹۸ به نقل از خمسه ۱۳۸۴).

بدین ترتیب، می توان گفت که شکل گیری نگرش مقدماً به صورت یک فرآیند یادگیری آغاز می شود. شخص در معرض اطلاعات و تجربه های مربوط به یک شیئی یا موضوع خاص قرار می گیرد و بر اثر فرآیندهای تقویت و تقلید، نگرشی نسبت به آن شیئی یا موضوع پیدا می کند. اما وقتی که نگرش شکل گرفت، اصل هم سازی شناختی اهمیتی افزایشی پیدا می کند، یعنی، فرد دیگر حالتی منفعل نخواهد داشت. او اطلاعات تازه رسیده را برحسب آن چه قبلاً آموخته است، تفسیر و تعبیر می کند. (کریمی، ۱۳۸۷)

یکی از ریشه های بروز این مشکلات اشتباه در فرایند انتخاب، در ابتدای زندگی زناشویی است که ادامه مسیر زندگی را با دشواری های فراوانی روبرو می سازد. آماده شدن برای ازدواج رویکرد نسبتاً تازه ای

برای پیشگیری از نارضایتی و شکست در زندگی زناشویی است و مبتنی بر این دیدگاه است که زوج ها می توانند یاد بگیرند که چگونه ازدواج های موفق و پایداری داشته باشند (عطاری و همکاران، ۱۳۸۷)

امروزه در جهان بیش از ۱۰۰ برنامه آموزش پیش از ازدواج وجود دارد که در محتوا، جمعیت مورد هدف و شیوه های آموزش با یکدیگر متفاوتند (روبین^۱ ۲۰۰۵) هدف زیر بنایی بسیاری از رویکردهای آماده سازی/ غنی سازی ازدواج، کمک به قوی تر شدن پیوندهای زناشویی است. جنبش غنی سازی ازدواج نقش بزرگی را در رشد و بالندگی میلیون ها زوج در سراسر جهان به خود اختصاص داده است (اولسون و اولسون^۲ ۱۹۹۱)

در دراز مدت برای زوجین مهم است که دانش صحیحی از نقاط قوت و ضعف رابطه شان داشته باشند. رضایت در صورتی که انتظارات همسر با واقعیت متناسب نباشد، کاهش می یابد. برای برخی از زوجین که به تازگی ازدواج کرده اند، ممکن است بهتر باشد که انتظار اوقات مشکل (سخت) را هم داشته باشند، کمتر احتمال دارد که کاهش عمیقی را در رضایت زناشویی تجربه کنند. حتی اگر این تصویر ایده آل نباشد، این نتایج مخالف با نظر محققانی است که اعتقاد دارند زوجین همیشه باید انتظارات بالایی برای ازدواجشان داشته باشند (ناتلی^۳، ۲۰۰۷)

پس برای رسیدن به اهداف مطروحه باید آمادگی لازم فراهم گردد. در آموزش پیش از ازدواج زوج ها یاد می گیرند چگونه ازدواج موفق داشته باشند و از رفتارهایی که منجر به نارضایتی و طلاق می شود، پرهیز کنند. در این آموزش ها ارائه مطلوب کنترل تعارضات و تعدیل انتظارات نهایت اهمیت را دارد. و خطر طلاق را کاهش می دهد و منجر به ازدواجی می شود که حاصل آن ایجاد فضایی گرم و صمیمی است و استرس های قبل از عقد را از بین می برد (حسینی، ۱۳۹۱).

در واقع هدف نهایی آموزش پیش از ازدواج کمک به استحکام و ثبات ازدواج، کاهش نرخ طلاق و ارتقاء کیفیت ازدواج است. یافته ها حاکی از آن است که در این آموزش ها با مطالعه عوامل مؤثر و تأثیرگذار در ازدواج موفق و نقش این عوامل بر تأمین سازگاری و رضایت از زندگی زناشویی به راهکارهایی کاربردی جهت انتخاب همسر مناسب و ازدواج موفق و همچنین جلوگیری از سرخوردگی در زندگی زناشویی زوجین و بررسی ابعاد و عوامل آن از طریق شناخت متقابل زوجین، درک نیازهای طرفین، تفاهم متقابل، عشق و محبت و تعهد متقابل پرداخته می شود (میرمحمدصادقی، ۱۳۸۸)

---

^۱ . Robin

^۲ . Olson & Olson

^۳ . Nutly

با توجه به آنچه گفته شد؛ این پژوهش به دنبال یافتن پاسخی برای این پرسش است که: آموزش پیش از ازدواج چه تاثیری بر تغییر نگرش دانشجویان نسبت به ازدواج دارد؟ بنابراین برای بررسی این موضوع جامعه آماری از میان دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد بندرعباس استفاده گردیده است.

۱-۳- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

ما معتقدیم که ازدواج به آموزش نیاز دارد و اجداد و نیاکان ما هم این آموزش را می دیدند. آن ها از طریق ارتباطات چهره به چهره و مشاهده ی رسومی که تا حد بسیار زیادی انعطاف ناپذیر بود و به دلیل ساده تر بودن زندگی؛ آموزش مورد نیاز خود را از محیط خود دریافت می کردند. اما در دنیای جدید دائم در حال تغییر و تحول فعلی با رسوم بسیار منعطف و برخی اوقات اضمحلال رسوم سنتی، با وجود زمان اندکی که اعضای خانواده با هم هستند و تعداد نفرات کمتری که با هم زندگی می کنند ما نیاز داریم که در مورد ازدواج آموزش ببینیم و در مورد آن یاد بگیریم. (میرمحمد صادقی، ۱۳۸۸)

متأسفانه طبق آمار رسمی سازمان ثبت احوال کشور طی سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ شاهد رشد طلاق از ۹۴۰۳۹ به ۱۴۲۸۴۱ مورد بوده ایم که این آمار نشانگر روند روبه افزایش این آسیب اجتماعی است و می توان از دلایل مهم وقوع آن را کم اهمیت بودن موضوع آموزش پیش از ازدواج نزد نهادهای مرتبط با امور جوانان دانست. (سالنامه ثبت احوال، ۱۳۹۰)

از دیدگاه صاحب نظران، آموزش پیش از ازدواج می تواند منجر به تغییر باورهای آشنایی، عشق، انتخاب همسر و ... گردد. در واقع به صورت کلی می توان گفت از آنجا که این آموزش می تواند نقش ارزنده ای در نگرش مناسب دختران و پسران در آستانه ی ازدواج نسبت به انتخاب همسر ایفا کند، اجرای برنامه های آموزشی در این زمینه می تواند تاثیر زیادی در دوام و پایداری روابط زناشویی و به طور کلی رضایتمندی از ازدواج داشته باشد.

از نگاهی دیگر می توان گفت آموزش پیش از ازدواج در واقع نوعی پیشگیری تلقی می شود که ابعاد فردی، اجتماعی، اقتصادی یک زندگی مشترک را تحت تاثیر خود قرار داده و انتظار می رود طرفین در زندگی مشترک کمتر به ورطه ی آسیب جدایی و طلاق سقوط کنند.

۱-۴- اهداف اساسی تحقیق

۱-۴-۱- هدف کلی

تاثیر آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش ازدواج دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد بندرعباس.

۱-۴-۲- اهداف کاربردی

- تعیین اثربخشی آموزش پیش از ازدواج بر نگرش نسبت به عشق دانشجویان
- تعیین اثربخشی آموزش پیش از ازدواج بر نگرش نسبت به نامزدی دانشجویان

- تعیین اثربخشی آموزش پیش از ازدواج بر نگرش نسبت به عقد دانشجویان
- تعیین اثربخشی آموزش پیش از ازدواج بر نگرش نسبت به یک سال اول زندگی مشترک دانشجویان

۱-۵- فرضیه های تحقیق:

- ۱- آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به عشق دانشجویان تاثیر دارد .
- ۲- آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به نامزدی دانشجویان تاثیر دارد .
- ۳- آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به عقد دانشجویان تاثیر دارد .
- ۴- آموزش پیش از ازدواج بر تغییر نگرش نسبت به یک سال اول زندگی مشترک دانشجویان تاثیر دارد .

۱-۶- تعریف واژه ها واصطلاحات تحقیق

این نکته ضروری است که پژوهش گرتحقیق خود را به طور واضح و عملیاتی تعریف نماید . بسیار احتمال دارد که منظور اصلی محقق از یک واژه با استباطی که خواننده از آن دارد متفاوت باشد(نادری و سیف نراقی ، ۱۳۸۴)

در این راستا تعریف مفهومی و عملیاتی واژه ها واصطلاحات : آموزش پیش از ازدواج ، تغییر نگرش و دانشجویان ارائه می گردد.

۱-۶-۱- تعریف مفهومی

آموزش پیش از ازدواج: آموزشی است که به افراد درآستانه ازدواج داده می شود که منجر به کسب مهارت ها و اطلاعات می گردد که این امر نیازمند صرف وقت و مهارت آموزی برای این گونه افراد است . آموزش پیش از ازدواج می تواند از طریق ارائه متون مختلف، سمینارها، سخنرانی ها، کلاس های درس و جلسات آموزش فردی و گروهی ویا در کارگاه های آموزشی با حضور افراد درآستانه ازدواج و متخصصان روانشناسی ارائه شود(خمسه، ۱۳۸۲)

تغییر نگرش: نگرش یک حالت روانی و عصبی آمادگی است که از طریق تجربه ی سازمان یافته ، و تاثیر هدایتی یا پویا بر پاسخ های فرد ، در برابر کلیه ی اشیا یا موقعیت هایی که به آن مربوط می شود ، دارد (آلیپورت^۱ ، ۱۹۳۵).

تاکید روان شناسان اجتماعی بیش از آن که بر شکل گیری نگرش ها معطوف باشد ، متوجه تغییر دادن آن هاست . اما باید همواره توجه داشته باشیم که تفاوت بین شکل گیری نگرش ها و تغییر دادن نگرش ها تنها یک تفاوت مصنوعی و قراردادی است . به محض این که یک نگرش شکل گیری خود را آغاز

^۱ . Allprot

می کند. در حال تغییر است یا لااقل در معرض تغییر قرار دارد. بنابراین، هر بحثی در مورد تغییر دادن نگرش‌ها، مستقیماً با شکل‌گیری آن‌ها نیز مرتبط است. (کریمی، ۱۳۸۳)

دانشجو: آن که در دانشگاه تحصیل می‌کند، شاگرد مدرسه‌ی عالی، شاگرد دانشکده، ۲- (قدیم) جوینده علم و دانش، جویای دانش، طالب علم. (عمید، ۱۳۷۵)

۱-۶-۲- تعریف عملیاتی

آموزش پیش از ازدواج: آموزشی که برای افراد در آستانه ازدواج جهت کسب مهارت‌ها و اطلاعات در زمینه آشنایی با ضرورت و اهمیت آموزش قبل از ازدواج، نحوه آشنایی افراد برای ازدواج، منابع جذابیت افراد و تعریف نامزدی و کارکردهای آن، خواستگاری و نحوه انجام آن براساس مدل ارتباط واجزای آن و سئوالات و نکات مربوطه، آشنایی با عشق و انواع آن، تاثیر ناخودآگاه در عشق، عقد، ویژگیها و شرایط آن، مسایل ارتباطی بین زوج‌ها، ملاک‌های انتخاب همسر، که از طریق کلاس‌های درس و کارگاه آموزشی با حضور متخصصان روانشناسی ارائه می‌شود

تغییر نگرش: نمره‌ای که براساس جواب پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه محقق ساخته (نگرش نسبت به عشق، نسبت به نامزدی، نسبت به عقد، نسبت به یک سال اول زندگی مشترک) مورد بررسی و اندازه‌گیری قرار گرفته است.

دانشجو: دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد بندرعباس سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۱ که در کلاس‌های آموزش پیش از ازدواج شرکت کرده‌اند.

فصل دوم

ادبیات تحقیق